

Cijenjena SASE,

nadali smo se da ćete nakon našeg teksta o dogovorenim transakcijama dionica „Bosnalijeka“ i drugim manipulacijama na tržištu vrijednosnih papira od nas zatražiti dokumente na osnovu kojih je nastao tekst. Vjerovali smo da će Vam biti važno da se koristite njima kako biste i sami utvrdili šta se desilo i spriječili slične situacije u budućnosti.

Umjesto takve molbe stigla nam je reakcija iz Sarajevske berze (SASE) o, navodno, pogrešnim, paušalnim i obmanjujućim podacima o trgovini dionicama „Bosnalijeka“ u 2012. i 2013. godini.

Međutim, nije nam namjera sugerisati Vam kako da postupite, već ispuniti našu profesionalnu obavezu. Zbog toga ćemo Vam u interesu javnosti odgovoriti na komentare.

Redom:

Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) u tekstu nije govorio o blokovskim transakcijama kao modelu trgovanja koji je, dakako, ukinut 2008. godine, nego o kupovini blokova (paketa) dionica u smislu količine. Dakle, riječ je o upotrebi različitog značenja istog termina kako bismo opisali suštinu koju smo i argumentovali u ostatku teksta.

Naime, suština je da je offshore fond „Haden“ iz Luksemburga zvanično priznao da je unaprijed dogovorio kupovinu velike količine dionica „Bosnalijeka“ 15. januara 2013. godine te da mu je na temelju tog priznanja odobren kredit od Sberbanke Sarajevo za refundaciju troškova kupovine dionica u visini 7,8 miliona KM.

Taj dogovor je i realiziran. „Haden“ je u dogovorenom terminu kupio 526.019 dionica od poznatih prodavaca (prekupaca). Ovom je prethodio dogovor između zaposlenika Brokerske kuće „Eurohaus“ koju je angažovao „Haden“ i prodavaca (prekupaca).

U Vašoj reakciji navodite da Zakon o tržištu vrijednosnih papira FBiH ne prepoznaje zloupotrebe o kojima smo govorili u tekstu. Činjenica je, međutim, da Zakon objašnjava termin „manipulacije“ na tržištu koja se detaljnije obrazlaže u Pravilima Berze. Radi potpunog informisanja javnosti navodimo da su Pravila SASE-a obavezujući akt za sve aktere na Berzi koji utvrđuje i oblike manipulacije o kojima je CIN pisao.

Skrećemo pažnju i na činjenicu da se u reakciji ne pozivate na dokument iz 2006. godine, kao važeći u vrijeme preuzimanja dionica „Bosnalijeka“, već na onaj koji tada formalno nije ni postojao pa nije ni relevantan za temu.

U Pravilima SASE-a (uz naknadne izmjene 2008, 2009. i 2011. godine) postoji poglavlje pod nazivom Nedožvoljeno ponašanje članova berze i brokera. Jedan oblik nedozvoljenog ponašanja su i Manipulacije na tržištu koje su, uz ostalo, navedene u Članu 178, paragrafu D, Stavu 1 – Unos naloga koji predstavljaju unaprijed dogovorene transakcije.

Imajući, između ostalog, ovakve pravne upute na raspolaganju, ne možemo se složiti sa Vašom tvrdnjom da je CIN napisao pogrešne, paušalne i obmanjujuće podatke o

trgovini dionicama „Bosnalijeka“. Naprotiv, radi se o nedvosmislenom dokazu kršenja Pravila, a samim tim i zakona na temelju kojeg su nastala.

U reakciji ste potom naveli da se transakcija „možda može unaprijed dogovoriti, ali da nema apsolutno nikakve garancije da će dogovor biti sprovodiv na tržištu“.

Dogovor je realiziran i nije se pojavio drugi investitor koji je ponudio više od ranije dogovorene cijene, što bi uzrokovalo propadanje dogovorene transakcije. Razumljivo je i zašto. Radilo se o brižljivo pripremljenoj kupovini blokova (paketa) dionica višemilionske vrijednosti, sa tačno utvrđenom cijenom i datumom transakcije. Da li je bilo realno da u takvim okolnostima neko „vreba iza ugla“ sa milionskim iznosom na računu kako bi pomrsio plan iskusnih trgovaca dionicama?

Pri svemu, podsjećamo javnost a i SASE da je dionice „Bosnalijeka“ preprodavala i kćerka predsjednika Nadzornog odbora SASE-a i direktora brokerske kuće preko koje su obavljene transakcije. Dogovori su nesumnjivo izvjesniji kada uslove određuju bliski srodnici.

No, zanemarimo dogovore nakratko.

Nije li upravo direktor SASE-a Tarik Kurbegović u intervjuu za CIN naveo primjer preuzimanja udjela „Turkish Ziraat Bank“ u Sarajevu putem posebne aukcije? Kazao nam je da je preuzimanje bilo dogovoreno unutar iste grupacije, ali da je ipak postojala teoretska mogućnost da neko drugi u tom momentu ima pare, ima bolju ponudu i može dati nalog za kupovinu i „preskočiti“ dogovorenog kupca. Međutim, gospodin Kurbegović je objašnjenje zaključio tvrdnjom da su takve stvari gotovo nemoguće u praksi.

Zašto bi onda bilo vjerovatno da se neko umiješa u slučaju dogovorene transakcije „Bosnalijekovih“ dionica 15. januara 2013. godine?

No, ovo nije bio usamljen slučaj dogovora tokom preuzimanja „Bosnalijeka“. Podsjećamo da je Alexander Hrkač izjavio pred sudijom u Osijeku da mu je uposlenik Brokerske kuće „Eurohaus“ Edin Dizdar nudio 2012. i 2013. godine da proda dionice „Bosnalijeka“ koje su bile u vlasništvu „Herbos fonda“ iz Mostara, „Balkan Investment Fonda“ sa Kajmanskih Otoka i Hrkača lično. Hrkač je priznao pred sudijom da je utjecao da „Herbos fond“ proda svoj udio u „Bosnalijeku“ te da su isto učinili drugi fond i on lično.

„Herbos fond“ je bio jedan od velikih prodavaca dionica 15. januara 2015, baš kao i vlasnici skrbničkih računa „UniCredit Bank“. Jedan od njih je bio i Alexander Hrkač.

Činjenica je i da su „Haden“ i prekupci razmjenjivali povlaštene informacije i pravili dogovore prije samih transakcija, stavljajući pri tome u neravnopravan položaj ostale učesnike na Berzi. Podsjećamo da federalni Zakon o tržištu vrijednosnih papira zabranjuje korištenje povlaštenih informacija i tu praksu tretira kao vid zloupotrebe na tržištu (članovi 220, 224, 225), a vi ga smatrate manipulacijom koju ste zabranili Pravilima SASE-a.

Podaci o prometu dionicama „Bosnalijeka“ osnovano upućuju na sumnju da su preprodavci prethodno kupovali dionice da bi ih prodali poznatom kupcu – „Hadenu“. Ova praksa se u teoriji trgovanja naziva „parkiranje“ dionica i jedan je od oblika manipulacija.

U reakciji ste napisali da Vam nije jasno otkud se opisani proces naziva „parkiranje“ dionica.

Navodimo Vam izvore kako bi javnost raspolagala potpunom informacijom:

U Članu 178, Stavu 1. već pomenutih Pravila SASE-a iz 2006. godine pod manipulacijom se smatra „kupovina dionica za treće lice sa namjerom i dogovorom da se naknadno izvrši prenos dionica na stvarnog kupca (parkiranje dionica)“ (paragraf D, Stav 2). Riječ je, dakle, o Vašem dokumentu.

Dokazi koje smo naveli u tekstu nedvojbeno potvrđuju da su se tokom preuzimanja udjela u „Bosnalijeku“ od septembra 2012. do aprila 2013. desila najmanje tri navedena oblika manipulacija.

I konačno, problematizirate i činjenicu da se kurs dionice „Bosnalijeka“ od 14 KM zadržao 59 dana, od čega 37 dana uzastopno, što ukazuje na sumnju o fiksiranju cijene dionice.

Kažete da kupac nije imao razloga povećavati cijenu dionice jer je na tržištu bilo dovoljno prodavaca koji su bili spremni prodati je po 14 KM. Naravno da nije imao potrebu kada je cijena unaprijed bila dogovorena sa prodavcima koji su u posjedu imali ogromne količine dionica. Podsjećamo da je „Haden“ najveći dio dionica kupio od prekupaca, vlasnika skrbničkih računa iza kojih su se krili Hrkač i pojedini fondovi u kojima je taj trgovac dionicama imao vlasnička i upravljačka prava.

CIN će svoj odgovor i ponovljenu argumentaciju, zajedno sa Vašom reakcijom uz već objavljeni tekst, objaviti na www.cin.ba. Očekujemo da i Vi učinite isto na www.sase.ba.

S poštovanjem,
Centar za istraživačko novinarstvo (CIN)